

Rumena Bužarovska

Ne plači, tata

Samo jedna priča Rumene Bužarovske objavljena je u našoj periodici. Smatrali smo da su srednjoškolcima interesantne teme i način na koji im se ova autoka bavi. Tri priče iz zbirke *Osmica* prevedene su za ovo izdanje, a dve priče se prvi put pojavljuju na našem jeziku.

U ediciji **Mala kutija** objavljujemo knjižice kojima je cilj da srednjoškolcima i njihovim profesorima ukažemo na pisce čije je delo vredno i interesantno, a često nije dostupno ni u školama, ni u knjižarama. Verujemo da je važno da se knjige ovih pisaca čitaju. Svaki autor u svojoj knjizi ugostio je drugog pisca, tako da ćete umesto pet, dobiti deset preporuka za čitanje.

Rumeni Bužatovskoj je u goste došao pesnik Petru Krdu pesmama iz zbirke *Moj građanski šešir*.

➡ Ako želite da svoje utiske o pročitanim knjigama podelite sa drugima, javite se na **mala.kutija@hotmail.com**

➡ Verujemo da će vaši stavovi i preporuke ovakve knjige dovesti u knjižare.

Ne plači, tata

Piskavi glasić mog sina odjekivao je kroz naš kraj kao policijska sirena. Zatvorena u radnoj sobi uspela sam da čujem njegov prepoznatljivi plač: jedno dugo „uaaaaaa-a-a“ praćeno s tri-četiri kratka jecaja dok je plaćući pokušavao da dođe do daha. Zatim je usledila kratka pauza u kojoj je gutao pljuvačku koja mu se skupila od ridanja, pa je ponovo nastavljao sa svojim „uaaaa“. Čim mu prepoznah plač, pred očima mi se pojaviše njegovo zajapureno, zgrčeno lišće i okice zapečene od suza, i kao da me nešto preseče napola. Ne skidajući naočare za čitanje, protrčah niz hodnik i dnevnu sobu i izletem na terasu. Ugledah svog sinčića kako skreće stazom koja vodi do ulaza u našu zgradu. Dlanom je pritiskao desnu slepoočnicu i polako vukao malena stopala u plavim, gumenim papučama. U trenucima dok sam ga posmatrala kako plače i polako se kreće ka našoj zgradi, možda zbog jakog sunca ili pak zbog razmišljanja o tome šta mu se desilo, učini mi se da je ceo pokriven prašinom i da peska

ima čak i u razbarušenoj kosi. Kada mi se učinilo da se među prstićima ručice kojom je držao slepoočnicu nazire krv, ispustih mali krik, prekidoh grčevito stezanje ograde terase i strčah ka ulaznim vratima. Tu se sudarih s suprugom Filipom, koji je izgleda kasnije od mene čuo plač deteta. Bacivši samo jedan pogled preko mog ramena video je Marka koji je izgledao kao mala bubica što polako puže sredinom ogromne ulice. Filipove oči su bile panično raširene i u trenu ga videh kako nestaje kroz otvorena vrata ne zatvorivši ih za sobom. Njegovo trčanje niz stepenice zvučalo je kao kotrljanje tupog predmeta.

Ponovo sam se vratila na terasu.

Komšija iz kuće preko puta na tren prestade da potkresuje ogradu dok se Marko vukao pored njega. Nekoliko žena iz okolnih kućica i zgrada izašle su na prozore da vide šta se događa. Tada je Filip izleteo iz naše zgrade, potrčao prema Marku i kleknuo na kolena ispred njega. Jednom rukom ga je zagrlio, a drugom je pokušavao da pomeri dlan koji je držao čvrsto zalepljen na slepoočnicu.

Nisam mogla više da gledam. Na brzinu sam izgrickala dva nokta desne ruke. Od Filipove glave ionako nisam mogla da vidim Marka i da proverim da li je povređen. Gledala sam mu samo male plave papuče i isprljane nožice. Uđoh u dnevnu sobu i sedoh na trosed, gde sam izgrickala još dva nokta dok sam slušala Filipove korake i Markov plač kako se približavaju ulazu u zgradu. Zatim je plač postao šupalj i dubok i počeo je da dolazi iz pravca ulaznih vrata. Činilo mi se da Filipov ravnomerni korak uz stepenice traje beskonačno. Konačno su ulazna vrata škljocnula i pojavise se obojica, Marko u Filipovim rukama, još uvek sa dlanom zalepljenim za slepoočnicu.

„Udario me je ma-maaaaa“, vikao je moj sin ustima iskrivljenim udesno. Nekoliko konaca pljuvačke su mu se razvlačili od donje do gornje usne, a iz jedne male nozdrvice kapale su sline. Osušene suze i sline imao je i na obrazu i na rukavima, kojima je pokušavao da se obriše. I čelo mu je bilo mokro i crveno od plača.

„Ko te je udario, tatino, ko, brzo mi kaži sine“, vikao je Filip, nervozno šetajući ispred mene i Marka.

„Daj da ti mama vidi ranicu“, govorila sam mu boreći se s njegovom malom upornom ručicom koja nije htela da se pomeri sa slepoočnice.

„Tatino, reci ko te udario, reci tatino“, nastojao je Filip, sada već čučeci ispred Marka.

„Aaa-aaa-aaa, ma-maaaa, bo-liiii“, neprestano je pištao Marko izvlačeći znojavu ručicu iz mojih prstiju. U tom trenutku sam uspela da mu je odlepim od slepoočnice i prvu stvar koju smo videli bila je razmazana krv na od znoja smežuranom dlanu, a zatim mala posekotine iznad leve obrve, zamazana krvlju i prašinom.

Filip preblede i ućuta kada je video krv, ali ubrzo se pribra i opet reče Marku: „Sine, reci mi ko te udario, da vidiš šta će mu tata uraditi.“ „Filipe!“ viknuh nadglasavši Markovo vrištanje; on je još uvek pokušavao da vrati prašnjavi dlan na slepoočnicu. Zgrčih usne i zaustavih psovke a onda mi izlete iz usta: „Idi i donesi nešto za ranu!“

Marko je pištao još glasnije i borio se sa mnom dok sam ja pokušavala da mu očistim

posekotinu. „Još malo mamino, još malo, znam da boli ali evo odmah će proći“, tešla sam ga dok sam duvala u ranu i čistila je vatom. Posekotina nije bila toliko duboka i duga kao što je izgledalo na prvi pogled. U međuvremenu, Filip je šetao napred-nazad kroz sobu, kao lavić u kavezu, teatralno zabacujući mala stopala napred kao što je uvek radio kada je bio uznemiren. Povremeno bi rukom prošao kroz crne kovrdže kose, pa bi ispustio dug izdah kroz nos. Jednom je čak i vratom krcnuo, kao što je radio samo onda kada je bio izuzetno uznemiren. Zalepih hanzaplast na Markovu ranu i uzeh ga u naručje. Kada je glasan plač polako utihnuo, čulo se samo njegovo povremeno nežno štucanje. Kosa mu je mirisala na znoj i prašinu, a noktići su mu bili crni, iako sam ih prethodnog dana očistila.

Filip nije prestajao da šeta napred-nazad kroz sobu. Želeo je da ispituje Marka još, ali sam ga ja prostrelila pogledom nekoliko puta i on je odustao od te namere. Nisam se iznenadila kada je izašao iz dnevne sobe i otišao u spavaću. Tamo čuh jedan tup ali prodoran zvuk i pret-

postavili da je Filip udario rukom u šifonjer, kao što je to uradio jednom kada smo se mnogo posvađali.

„Ništa ti nije mamino, samo si se izgleda mnogo uplašio“, govorila sam Marku i mazila ga po lepljivim obraščićima. On bi samo malo zajecao i gurao bi lice u moj vrat. Filip se vratio u dnevnu sobi vidno smireniji, ali još uvek bleđ u licu.

„Hoćeš li nam sad reći šta ti se desilo?“, polako upitah Marka.

„Udario me je Bobi“, reče isprekidanim glasom. „Udario me je ka-ka—kaa-meee-nooom“, reče i ponovo zarida.

„Zašto te udario, tatino? Kako tako – udario te kamenom?“ Filip je sedeo na ivici fotelje i razgoračeno gledao dete.

„Ne znam.“ Marko napravi pauzu, šmrknu i iskrivi usta nadole. „Prvo mi je uzeo biciklo, pa sam mu ja rekao da mi ga vrati, i on nije hteo, pa sam mu ja opet rekao da mi ga vrati i da ću zvati tebe ako mi ga ne vrati i onda je on uzeo jedan kamen i udario me“, reče Marko u dahu i opet tužno zarida.

„Milo moje“, rekoah ja, „nemoj se sekirati, mamino. A gde ti je biciklo?“

„Kod Bo-bijaa“, poče Marko opet tužno da cvili.

„Tako znači“, reče Filip, ustade i pođe ka ulaznim vratima. Lice mu je bilo iskrivljeno od besa. „Sad ja idem da malo porazgovaram sa tim Bobijem“, reče i izlete kroz ulazna vrata.

„Filipe!“ viknuh, ali uzalud. Znala sam da me neće poslušati i vratiti se.

Pretpostavljala sam da će prvo otići u školsko dvorište, gde se Marko obično igrao sa ostalom decom iz kraja. Ako Bobi nije tamo, onda će sigurno uhvatiti neko drugo dete i silom ga naterati da mu kaže gde je, pa će otići da ga traži na ljuljaškama iza susednih zgrada ili na klupama iza škole. Koračaće iskrivljen unapred, s rukama u džepovima, i ljuljaće ramena levo-desno u ritmu hoda. Povremeno će izustiti po neku psovku i proći rukom kroz guste kovrdže kose. „Smrviću ga, zdrobiću ga, zgnječiću mu njušku, zube ću mu polomiti, samo da ga nađem“, sigurno će mrmljati Filip tumarajući kroz naš kraj.

Minuti su trajali kao sati dok je Marko, izmoren od plača, počeo da drema u mom krilu. Spustih ga na dvosed do mene i počeh ponovo da grickam nokte. Za vrlo kratko vreme izgrickah dva. Ostala su mi još četiri neizgrickana nokta i njih reših da poštedim. Posle počeh da glođem zanoktice noktiju koje sam već bila izgrickala.

„Uhvatiću ga za uši i odvući ću ga tako do njegovog oca, da pred njim kaže šta je uradio, i da vrati biciklo, govno jedno siledžijsko. Ima uvo da mu napravim kao baburu“, sigurno razmišlja Filip dok se približava Bobiju. Bobi je jedno krupno, debelo dete dve godine starije od Marka. Ima crvene obraze i guste, debele obrve. Ima veliki razmak između prednja dva zuba zbog koga izgleda opasan. Sigurno sada Filip hvata Bobija za uvo i pita ga „Gde je biciklo moga sina? A? Kaži gde je biciklo moga sina, kopile jedno.“

Htela sam da idem po Filipa, da ga upozorim da ništa ne uradi Bobiju i da ne ide kod njegovih roditelja jer mi se čini da sam mu videla oca i da je stvarno strašan. Ima nekoliko

nabora kože na potiljku, na mestu gde se spajaju vrat i glava. Radi kao čuvar u gradskoj bolnici. Prekasno sam se toga setila, pa sam uzela mobilni da mu se javim i bar ga upozorim, ali kada sam čula njegov telefon, zaboravljen na trpezarijskom stolu, kao da sam osetila kako mi nešto hladno prolazi kroz stomak. Marko je spavao, pa nisam mogla da ga ostavim i pođem za Filipom. Izđoh napolje, sedoh na stepenice kod ulaza i naslonih se na ogradu. Izgrickah i poslednja četiri nokta i bacih se na ostatak zanoktica. Zatim sam pokušala da se fokusiram na šare stepenica ali nisam mogla.

Sada se sigurno odnekud pojavljuje Bobijev otac. „Da primiriš svog sina!“ viče Filip i gura Bobija unapred, a ovom se crveni debelo uvo. „Šta si rekao?“, govori otac bez vrata. „To što si čuo“, kaže Filip i isprsi grudi. Filip ima kokošje grudi i uska ramena, nizak je rastom i dlanovi su mu nežni i krhki. Ali on steže male žilave pesnice, spreman da zamahne, pa makar i Golijat stajao ispred njega. Zamišljam kako mu oči svetlucaju od besa i kako vena na njegovom tankom vratu počinje da pulsira od ljutnje.

Lice Bobijevog oca mi se meša s licem Gorazda, krupnog komšije iz drugog ulaza, koji je zamalo ubio Filipa kada mu je on rekao da prestane „da parkira motor kao seljak“ i da „će mu probušiti gume sledeći put kada se tako parkira“. Gorazd ga je upozorio da „će mu zakucati jednu“, ali se Filip kočoperio i tako kada sam izašla na terasu da vidim šta se dešava, videla sam Filipa, dve glave nižeg od ogromnog Gorazda, kako se zaleće da ga gurne, s nosom dignutim visoko u vazduh i ramencima zabačenim unazad. Videh kako Gorazd udara pesnicom Filipa u levi obraz, i kako Filip pada na zemlju i zatim opet ustaje. Dok sam silazila sa drugog sprata, preskakajuću po tri stepenice u kućnim papučama, Filip je dobio još dve-tri pesnice od Gorazda. Nos mu je krvario i lice mu je bilo crveno kada sam istrčala na parking i stala između njih. Gorazd je stajao leđima okrenut prema zgradi, i kad ga pogledah u lice, u pozadini videh sve komšije koji su stajali kao publika na prozorima i terasama. Gorazd stade, okrenu se, baci jedan prezriv pogled na Filipa i ode bez ijedne reči. Nastavio je da parkira motor

kao pre. A Filip i dan-danas ne može da mi oprostí što sam ga na takav način ponizila pred celim krajem.

Pored toga što je Marko spavao i nisam smela da ga ostavim samog, bilo me je strah da izađem da tražim Filipa, jer sam bila sigurna da će se opet naljutiti na mene. Raskrvarila sam dva prsta jer sam otkinula zanoktice. Neko iz gornjih stanova izađe iz stana, zaključa vrata i poče da silazi niz stepenice. Da me ne bi video kako sedim pored ograde, skočih i uđoh opet u kuću, tačno u času kada se Marko probudio, žedan. Okice su mu bile natečene od plača i sav je bio znojav. Privukoh ga ka sebi i zagrlih ga.

„Gde je tata?“

„Otišao je po biciklo“, odgovorih. „Gde ste bili kad ti ga je Bobi uzeo?“ pitah ga.

„Kod ljuljaški.“

Ljuljaške nisu toliko daleko, pomislih i još jače stegoh Marka. Moj sitan sinčić kao da oseti da sam uplašena pa me poljubi i još jače se zalepi za mene. Tad čusmo brze korake po stepenicama i oboje okrenusmo pogled ka ulaznim vratima. Kada su se ona konačno

otvorila, prvo smo videli plastično biciklo, narandžastih i plavih boja, celo izlomljeno, iskrivljeno i prljavo. A zatim videsmo Filipa, koji ostavi biciklo na pod u hodniku, tik pored cipela. Crne kovrdže su mu bile zalepljene za čelo, lice mu je bilo crveno, a usirena krv mu je ocrtavala jedan kraj usana. Kada je seo na trosed do nas videh da ima posekotinu duž donje usne. Teško uzdahnu i spusti glavu. Marko i ja smo ćutali.

„Nemoj se sekirati sine, Bobi te više neće dirati“, reče Filip Marku i pomazi ga po razbarušenoj glavi. Brada mu se zatrese i on stavi ruke na oči i lice. Na srednjem prstu je imao veliku posekotinu. Njegovi malecni dlanovi jedva pokriše pola lica. Zgrči oči i sa strane mu se napraviše brazde, a niz brazde i ja i Marko videsmo kako zasija jedna suza.

„Ne plači tata, kupićeš mi novo biciklo“, reče Marko i stavi svoju ručicu na zajapureni obraz svog oca, a ja ustadoh i odoh da se zaključam u kupatilu.

Tinin problem

Tina je sedela na ivici jedne narandžaste stoličice bez naslona pokušavajući da ne iscepa pantalone na rupama sedišta. Iako je stigla u osam ujutru kako bi bila među prvima, čekaonica u državnoj bolnici za ginekologiju bila je prepuna i ona je jedva uspeła da nađe mesto za sedenje u jednom zabačenom delu hodnika, odmah pored prozora, gde je bilo najhladnije.

Pogled kroz prozor samo je produbljivao osećanje straha i brige koje je obuzimalo Tinu. Bilo je hladno, mračno novembarsko jutro. Nebo je pritislo gole grane drveća čekajući pogodan trenutak da se prospe na blatnjave ulice. Vetar je bezvoljno gurao trulo, mokro lišće i lepio ga do ivica trotoara, gde se skupljalo u grudve zajedno sa drugim letećim otpacima. Trotoarima su koračali ljudi zabrinutih lica. Neki od njih su čak izgledali kao da će svakog trena da zaplaču. Neretko su išli u parovima držeći se jedno za drugo, kao da su pokušavali da se uteše. „Ovo je najsrećnija zgrada u celoj državnoj bolnici“, jednom joj je rekao otac pokazavši

glavom prema ginekologiji, kada su prolazili kroz kompleks sivih zgrada. Tina je pokušavala da to vidi na licima ljudi koji su izlazili i ulazili u zgradu, ali uzalud. Povremeno bi samo prošao po neki čovek koji je jeo đevrek i jogurt, i zbog toga bi izgledao bezbrižnije od drugih, ili pak neki užurbani doktor u belom mantilu – ali osim njih, srećnih lica uopšte nije bilo.

Kad se setila đevreka i jogurta, creva su joj zakrčala. Nije jela ništa posle jučerašnjeg ručka, a i onda je pojela malo, zbog dijete s kojom je uspela da smrša celih deset kilograma. Zato je Tina stalno bila gladna. Kao zaštitu od nagona za hranom imala je misaoni mehanizam koji je naučila od svoje drugarice Olivera.

„Kada hoću da smršam“, govorila je Olivera, „uzimam slike na kojima sam mršava i kačim ih svuda po kući. Tako hodajući tamo-vamo vidim kako sam izgledala i to me inspiriše da ponovo tako izgledam“, rekla bi i teatralno povukla dim cigarete.

Ali Tina nikad u životu nije bila mršava, nego je, po Oliverinim rečima, bila „buckasta“, pa nije imala fotografije kojima je mogla da se inspiriše.

Ipak, imala je mentalnu sliku trenutka kad se prvi put suočila sa sobom golom u ogledalu; i to joj je, uostalom, Olivera sugerisala.

Vide kako joj se stomak kao vreća prosuo unapred, ispod dugih nabora koji su joj se napravili iznad pupka. Ispod stomaka, retke stidne dlake ocrtavale su crni trougao, koji se širio i na velike butine prošarane rupama od celulita. Kod kolena noge su joj se malo krivile, kao da bi htele čvršće da podrže težinu trupa, a činilo se da su joj se od prekomerne težine i stopala raširila i dobila oblik malih, mesnatih šapa. „Treba da voliš i poznaješ sopstveno telo“, govorila joj je Olivera pušeci samouvereno. „I da ga poštuješ“, nastavljala je ona, kao da daje intervju za jutarnju televizijsku emisiju, „jer inače ne možeš istinski da voliš sebe.“ Olivera je bila veoma ponosna kada je Tini davala ovakve savete jer se tada osećala kao veoma pametna i iskusna osoba. Uostalom, Olivera je bila ta koja joj je dala savet da se suoči sa svojom vaginom, kada se Tina spremala da izgubi nevinost sa Spirom. Olivera joj je davala savete za taj čin. „Prvo, nemoj da koristiš kondom: tako će te

mного više boleti. Veruj, ja sam se lično tako zeznula. Nemaš pojma koliko me je bolelo. Dva dana sam se mučila.“

Tina je poslušno klimala glavom.

„Drugo, treba da budeš mnogo vlažna.“

„Odakle pa da znam da li sam vlažna?“ začuđeno upita Tina.

„Pa... ne znam... verovatno ćeš se pipnuti.“

„Au, kako da ne, tamo da se pipnem!“ uzviknu sa gađenjem Tina.

„Ne pipaš se tamo?“

„Ne!“ uzviknu Tina sa istim izrazom gađenja na licu.

„E kako se pereš onda?“ Olivera je bila zaista začuđena.

„Tako, pustim tuš na jako... i tako“, postišeno priznade Tina.

Tada Olivera oseti veliki ponos što ima tako slobodan odnos sa sopstvenom vaginom i održi Tini lekciju o tome kako ona treba da voli svoju i da se pipa tamo, da je pere mirišljavim sapunom i da je gleda u ogledalu. Sve je ovo naučila sa jednog vebsajta gde su žene ponosno pričale o izgledu svojih vagina, i, isto tako, za njih su imale i imena.

„Moja se zove Fifi“, sa poverljivim osmehom šapnu Olivera, iako su bile same u sobi. „Kako ćeš ti da krstiš svoju?“

„Ne znam...“ Tina uistinu nije imala inspiraciju. Uopšte, ceo razgovor mnogo ju je zbunio i osećala se neprijatno. Ipak, verujući Oliveri, počela je da se plaši kako će je pogledati u ogledalu i kako će proveriti da li je vlažna kada bude gubila nevinost.

„Stojna!“ viknu Olivera i ismeja se. „Ha-ha-ha“, smejala se Tina iako joj uopšte nije bilo do smejanja.

Jedna žena u širokom, dugom braon mantilu i crnim, izlizanim čizmicama do članaka sela je na mali radiator preko puta Tine. Pogledi im se nakratko sretoše, ali je Tina nastavila da gleda depresivnu jesenju sliku kroz prljav prozor. Posle nekog vremena žena je počela glasno da uzdiše i da se premešta.

„Joj, majko moja“, šaputala je i povremeno gledala u Tinu pokušavajući da započne razgovor.

„Uf-uf“, govorila je i premeštala se sleva udesno, zdesna ulevo. Tina se pitala da li da joj ustupi

mesto za sedenje, ali shvati da je i ona neudobno smeštena na ivici polomljene stoličice.

„Devojčice, imaš li sat?“, žena je konačno našla način da privuče Tininu pažnju.

„Pola deset“, odgovori joj Tina.

„Joj, satrunućemo od čekanja“, prokomentariša žena.

Zaista, u hodniku ispred vrata gde je trebalo da se obave pregledi skupljalo se sve više žena.

Povremeno bi neka sestra izašla ili ušla u sobu, ali doktora nije bilo.

„Doktor još nije ni došao“, dodala je žena.

„Da?“ Tina je zainteresovano pogleda.

„Mislite da ćemo još mnogo čekati?“

„Sigurno!“, odgovori žena, zadovoljna što je konačno ulovila Tinu. „Ja sam čekala i po četiri sata. U koliko sati imaš zakazano?“ pitala je.

„Pa ne znam... Zakazala mi je rođaka moje drugarice; ona radi ovde“. Olivera je Tini dogovorila čak i odlazak kod ginekologa.

„A-ha, znači preko veze si“, rekla je žena i lice joj za trenutak potamne od zavisti, a zatim se vrati na staro. „E, pa nemoj se sekirati, nećeš satrunuti od čekanja. Sigurno ćeš ući među prvima.“

Tina je podigla ramena. Tada je osetila kako joj je zadnjica počela da trne od neudobnog sedišta. Čim je raskrstila noge kako bi se premestila, zapljusnu je talas smrada koji se širio iz njenog međunožja i zbog kojeg je morala ići kod ginekologa. Odmah ponovo prekrsti noge želeći da spreči miris sličan onom od ustajale ribe da dopre do nosa žene koja je sedela na radijatoru.

„A zašto si ti tu?“ pitala je žena kao da joj je pročitala misli.

„Pa... za pregled, zar ne?“

„Eh... sve smo za pregled. Nego izvini što onako pitam, da nemaš neki problem?“, nametljivo je upitala žena.

„Ne, nemam“, slagala je Tina. „U stvari, ne znam“, ispravila se jer se osetila loše zbog laži.

„Kako to da ne znaš“, žena je bila uporna.

„Pa prvi put sam kod ginekologa“, priznala je Tina.

„Prvi put! Auuu!“ uzviknu žena, pri čemu se nekoliko žena iz gužve okrenulo i pogledalo u njih.

„A koliko godina imaš?“, žena nije

odustajala od intimnih pitanja.

„Dvadeset tri“, bezvoljno je odgovorila Tina.

„Au!“ uzviknu ponovo žena, „trebala si ranije doći. Ali ajde, ti znaš najbolje“, dodala je, kada je primetila da je Tina pocrvenela i skrenula pogled. Plašeći se da ne izgubi svog sagovornika, pa da mora da se dosađuje celo jutro neudobno smeštena na radijatoru, pokušala je ponovo da pridobije Tinu.

„Ali, eto, ništa strašno, mislim, ako nisi imala neki problem za razliku od mene...“, reče žena i pogleda u svoje čizmice.

Tini je ponovo postalo neprijatno, ovaj put zato što je ta žena bila spremna da joj se poveri o intimnim stvarima.

„Meni su našli neki virus, nadam se da tebi neće naći nešto takvo“, rekla je tiho žena i zabrinuto pogleda u Tinu, čija se krv od straha, stida i panike opet pope u obraze.

„Kakav virus?“, upitala je Tina sa strahom u glasu.

„Ne znam... Napada matericu, pa će možda trebati da mi je gore laserom ili da je

malo odseku. Doktor mi je rekao da mi je to od muža“, reče ona skoro šapatom i nagnu se unapred, da bi mogla intimnije da priča s Tinom. A Tina pritisnu jače noge i stavi obe ruke u krilo.

„Rekao mi je da mi je taj virus preneo muž, zamisli! A ja i on smo dvadeset godina u braku. Dvadeset, hej! Nema šanse da mi je od njega. Imamo dva sina. Jedan ima dvadeset a drugi šesnaest godina. Pa će sad mene muž da zarazi. Gluposti...“, reče i rukom zamahnu prema vratima gde su se održavali pregledi, kao da je doktor unutra. Tina je ćutala razmišljajući da li bi mogao i njoj Spiro da prenese takav virus.

„A kako se prenosi virus?“ pitala je Tina.

„Kako... *Seksom!*“ glasno šapnu žena, a zatim dodade „Seksom bez kondoma! Pa kako da koristim kondome kada sam dvadeset godina u braku? Gluposti“, reče ona i opet zamahnu rukom prema vratima gde je trebalo da bude doktor.

Tina je ćutala, uplašena od pomisli da bi i ona mogla imati takav virus.

„Ali nije mi od njega... Pričala sam

posle sa ljudima o ovome, konsultovala sam se“, reče ona i ugriznu donju usnu, „i rekli su mi da to takođe može lako da se dobije od nečiste daske u ve-ceu, na primer... A ti znaš kakvi su ve-cei kod nas“, prošaputa i pogleda Tinu u oči očekujući od nje razumevanje. Tina na brzinu klimnu glavom, pa žena produži. „Ili, na primer, kada idemo u prodavnice i probamo, šta ne, pantalone, farmerke, helanke, gaće... Ko zna ko je sve prethodno oblačio te stvari. I odatle se prenosi, da znaš“, reče ona i zadovoljno se nasloni na zid.

„Da“, reče Tina ne znajući šta drugo da kaže. Odjednom je bila previše zabrinuta da i ona nema taj virus. Rešila je da pita za simptome.

„A kako se manifestuje taj virus?“, konačno skupi snage da pita.

„Kako sa *šta?*“, ponovi žena naginjajući se napred sa zbunjenim izrazom lica.

„Kako znaš da imaš virus; ima li nekih simptoma?“, objasnila je Tina.

„Nikakvih. Ni sekret, ni miris, ni ukus, ni ništa“, reče žena.

Dobro je, možda nemam virus, pomislila

je Tina, preturajući svoje simptome po glavi. Osim mirisa, na gaćama je bio neki sivkast, lepljivi sekret i osećala je malu neprijatnost u vagini. Ovo je počelo da joj se dešava od kako je izgubila nevinost sa Spirom. Nekoliko dana posle prvog puta ponovili su seks kod njega kući.

Tina pogleda kroz prozor pokušavajući da se oslobodi osećanja stida i bola koje je naviralo kada je imala odnose sa Spirom. Ne želeći da mu pokaže svoje špicaste, kruškaste grudi i opušten stomak, odbijala je da u toku čina skine bluzu. Činilo se da to Spiru ne smeta mnogo, sve dok mu je dozvoljavala da joj dira gole grudi ispod bluze. Spiru je isto tako mnogo značilo da imaju seks svuda po stanu: na ćilimu u dnevnoj, na stolu, na šanku, u fotelji, pa čak i na zamrzivaču na terasi. U toku jednog čina on se premeštao najmanje tri puta: odjednom bi stao, uhvatio je za ruku i odneo bi je u kuhinju, gde bi je stavio da sedi na prljavoj ploči odmah pored šporeta. Tina se slagala sa svim, sve dok je bilo ugašeno svetlo. Nije mu prebacivala čak ni kada je bolelo. Spiro joj je bio prvi i mislila je da je sve to normalno; pa Spiro takođe nije bio

bogzna kako lep i atletski građen, ali je vozio kola, vodio nekakav biznis i živeo sam.

„Evo ga doktor!“ uzviknu žena preko puta i ustade prekidajući Tinine misli. Čuo se žagor žena koje su se tiskale da presretnu doktora. Sa belim raskopčanim mantilom koji mu se viorio sa obe strane on je ličio na užurbanog boga. Za njim je išao konvoj sestara i rasterivao uplašene žene, koje su se kao muve lepile za njega. Među tim sestrama koje su koračale iza doktora Tina je primetila Oliverinu rođaku. Ubrzo je doktor nestao iza vrata sobe za pregled i ponovo je zavladala razočaravajuća tišina.

„Sada će početi da nas prozivaju“, zaključila žena koja je sedela preko puta Tine tonom kao da govori veliku mudrost. Zatim je zatvorila oči i glavu naslonila na zid iza sebe. „Hvala Bogu, počeo je“, dodala je spokojno.

Jedna mlada sestra izašla je iz sobe i pročitala imena nekoliko pacijentkinja. One su na brzinu izgurale masu žena koja se okupila ispred vrata i ušle u sobu. Sestra bezizražajnog lica, ignorisala je druge žene koje su uglavnom pokušavale da od nje dobiju neke informacije;

propustivši prozване, zaključala je vrata.

„Ove su sigurno bile preko veze“, rekla je žena koja je sedela preko puta Tine. „Kad-tad, i tebe će zvati.“

Tina odjednom preblede – ne zbog zlobnog ženinog komentara nego zbog pomisli da treba da uđe u sobu punu nepoznatih ljudi i po dnevnoj svetlosti ispred nekog čoveka raširi noge kako bi je on pročačkao. Pokajala se što nije popila diazepam, kako joj je savetovala Olivera, koja je i upozorila da će možda, zbog toga što joj je prvi put, cela situacija biti malo „stresna“. Ali najviše se bojala mirisa koji bi doktor sigurno osetio odmah nakon što bi raširila noge. Zbog toga je uzela vlažne mirišljave maramice, nadajući se da će kada se bude presvlačila u garderobi moći da obriše svoju vaginu i tako bar malo kamuflira smrad. Od muke, nije znala šta da radi s rukama, pa je glasno puckala prste.

„Auf!“ žena preko puta ponovo se aktivira. „Ne radi to! Drhtaće ti ruke kada budeš ostarela!“ viknula je i odjednom ponovo naslonila glavu na zid iza sebe i zatvorila oči. „Satrunus-

mo“, dodade. „Čak ni tebe nisu prozvali na vreme. Koliko sati dođe?“ reče i sanjivo otvori jedno oko.

„Polu jedanaest“, odgovori joj Tina.

Žena ispusti samo jedno „uf“ i ponovo zatvori oko.

Tina je stavila ruku preko zatvorenih očiju pokušavajući da misli na nešto lepo. Pre nego što se sve ovo desilo, mislila je na Spira i nešto je gicalo u dušniku. Ali se Spiru nije javila cele nedelje, a on je već prestao da je zove otkad je nekoliko puta odbila poziv da dođe kod njega kući.

Setila se Oliverinih reči: „Ako ne ideš kod ginekologa, piši mu krstić“, ravnodušno joj je govorila znajući intimne Tinine probleme. „Odakle bi znao da imaš neki drugi problem... sigurno misli da ti se ne sviđa i neće više da se zamara sa tobom.“

Pokušala je da rastera loše misli i da misli na lepe trenutke provedene sa Spirom, ali su joj se misli uporno vraćale na Oliverine reči i na strah da ga više nikad neće videti.

Posle nekog vremena iz sobe za pregled izašla je Oliverina rođaka, medicinska sestra, i

prozvala Tinu imanom i prezimenom. Zbog toga što je bila jedina koja je bila prozvana, žena koja je sedela preko puta ponovo je nakratko potamnela od zavisti.

„Spasila si se čekanja, *Tina*“, rekla joj zajedljivo, a zatim iskreno dodala „i ne plaši se toliko, neće ti ništa biti.“

Kada je ušla u sobu za pregled, Tina primeti da je ta prostorija neobično svetla i široka. I pored toga što je napolju bilo oblačno, kroz ogromne prozore bez zavesa dnevna svetlost prostirala se na prljavi zeleni laminat. Soba je ječala od ubrzanih koraka i pomešanih glasova. Neobično je bilo i to što nameštaja gotovo nije ni bilo: odmah pored ulaza u sobu nalazio se stari školski sto iza koga je sedela jedna sestra i unosila podatke o pacijentkinjama u debeli smeđi dnevnik; na sasvim drugom kraju sobe, blizu prozora, sa skoro prozračnim belim zavesama bio je ograđen deo ugla gde su se vršili pregledi. Tina je mogla da vidi siluetu žene koja sedi raširenih nogu na ginekološkoj stolici, pa pošto joj bilo neprijatno okrenula je pogled prema sestri koje je unosila podatke u debelu svesku.

U gužvi pacijentkinja i osoba u belim mantilima, Tina je jedva uspela da prepozna svog doktora, poznatog dr Sučkova.

„Doktore, ali molim vas, pregledajte me!“ vukla ga je za rukav jednom rukom pacijentkinja dok se drugom držala za grudi.

„Razumi me, *ne mogu* da te pregledam“, odgovarao joj je strpljivo doktor.

„Ali *molim vas!*“ preklinjala je žena vukući ga još jače.

„Kako da te pregledam kada imaš menstruaciju?“ povika doktor, ovog puta ljutito.

„Ali šta da radim kad se tako dogodilo“, nastojala je ona. „Ne mogu doći sledećeg meseca!“

„Kako ne razumeš da u takvom stanju ne mogu da ti uzmem bris jer rezultati ne bi bili validni“, pokušavao je da joj objasni.

„Tina Nadeska! Tina Nadeska!“ začu se glasan ženski glas i odvuče Tininu pažnju. Oliverina rođaka odjednom se pojavi ispred Tine i sa osmehom na licu povede je u drugi deo sobe držeći je za lakat.

„Ajde, ajde, u svlačionicu!“ reče joj ona. „Nemoj da se plašiš!“

Ko zna kako izgledam kad mi svi govore da se ne plašim, mislila je Tina, i tako se odjednom našla u svlačionici. Brzo je uvidela da ta prostorija po svetlosti i širini liči na mali špajz čija se drvena, ispucana vrata ne zatvaraju kako treba. Bar pola minuta je stajala ne znajući gde da okači odeću kada je bude skinula i da li treba da obuče nekakav ogrtač. U svlačionici je bilo ostataka od dve zakačaljke, od kojih je samo jedna mogla da se nekako upotrebi. Na nju je bio okačen ogromni zeleni ogrtač, od materijala kao za jevtine i debele zavese. Tina je razmišljala da li da ga obuče. Pored toga što je shvatila da će u njemu izgledati smešno, ogrtač je bio i užasno prljav, pa je odustala od te zamisli. Pogledala je u pod, ali umesto papuča, kao što je očekivala, videla je samo nekoliko bačenih krvavih vata i papira, kao i jedan iskorišćeni uložak. Pokušavajući da ne pipne ništa oko sebe, pažljivo je skinula pantalone i gaćice, i obrisala se vlažnom maramicom. Nije znala gde da baci maramicu, pa je stavi u džep od pantalona. Zatim je stajala, obučena samo u nove cipelice sa mašnicama, kratke čarapice i ljubičastu bluzu, ne želeći da izađe.

Neko zalupa na vrata i, ne čekajući odgovor, otvori ih. Tina nije imala vremena da reaguje pa je samo ruke spustila u krilo, pokušavajući da se pokrije. Kroz vrata glavu je pomolila Oliverina rođaka: „Hajde, šta čekaš! Izlazi!“, nestrpljivo viknu.

„Ovako?“ začuđeno upita Tina.

„Pa kako drugačije?“, odgovori rođaka i širom otvori vrata garderobe.

Prazan ginekološki sto nalazio se tačno pred njom, na oko dva metra dalje. Nije postojala nikakva zavesa koja bi delila taj prostor od ostalog dela sobe, pa se Tina užasnu kada je shvatila da treba da prođe tih nekoliko koraka sasvim gola od polovine na dole, cupkajući cipelicama sa mašnicama, pred očima svih pacijentkinja, doktora, sestara i bolničara koji izlaze i ulaze kroz vrata. Dok je hodala po zelenom laminatu, svetlo u sobi učini joj se zaslepljujuće jako. Osetila je kako joj hladan vazduh miluje zadnjicu i prepone, pa se sva naježila, a zatim je obuze malaksalost u nogama.

„Sedi“, sa osmehom joj reče Oliverina rođaka. „Raširi lepo noge“, naredi joj ljubazno,

pomažući joj da se namesti. „Još niže dođi, još više raširi noge... *još više*“, ponovi, uhvati je za kolena i sama raširi stegnute Tinine noge. „Ajde, leži i opusti se“, reče joj i nestade. Tina ostade tako da leži, nasred sobe pune pacijenata i medicinskog osoblja, na beloj dnevnoj svetlosti. Podigla je glavu i videla kako preko puta u svlačionicu ulazi druga pacijentkinja, koja je imala direktan pogled na Tinino međunožje. Poželela je da propadne u zemlju od stida. U tom trenutku čula je kako muški glas glasno proziva «Tina Nadeska! Na-de-ska!» i okrenu pogled prema desnoj strani stola, gde primeti dva mlada bolničara, koji su isto tako nešto beležili u notes.

„Evo me!“ jedva progovori Tina, i ulovi pogled jednog od bolničara. Bio je skoro istog uzrasta kao Tina i ona sa užasom shvati da joj odnekud deluje poznato. „U redu!“ on glasno viknu i upisa nešto u dnevnik.

Spustila je glavu na stolicu i zatvorila oči. Pomislila je da joj možda neće biti tako teško ako ne bude gledala sve što se dešava oko nje,.

„Ajde, pomeri se još malo napred!“ čula

je dubok muški glas i ispred sebe videla doktora Sučkova. Sedeo je između njenih nogu i gledao se oči u oči sa Tininim genitalijama. Nosio je moderne naočare sa debelim crveno oivičenim ramovima, a plava gusta kosa bila mu je uredno nameštena gelom. Nije izgledao kao da ima više od trideset dve-tri godine. Tini postade još mučnije. Pomerila se napred, još bliže do doktorovog lica. On nijednom nije pogledao Tinu u lice nego je samo gledao među noge, i to vrlo koncentrisano, kao da pokušava da odgonetne nekakvu zagonetku. Zatim je dva tri puta kratko udahnuo i naprcio nos.

„Imaš li neki problem?“, upitao je on, ne gledajući joj u lice, još uvek sa naprcenim nosom. Onda stade da navlači plastične rukavice, iste kao one koje je koristila Tina kada je farbala kosu.

„Nešto mi nije u redu“, jedva uspe da izusti ona, kada je odjednom prekinu neki glasan tehno.

„Halo“, reče doktor, prinoseći telefon do uva ne skidajući rukavice. „Ne, sutra nisam dežuran. Javi se prekosutra. Dobro, ajde vidimo

se, pozdrav“, reče on i vrati telefon u prednji džep.

„Hajde da vidimo koji je problem“, reče, i prstima pođe prema Tininim stidnim usnama. Ona je zatvorila oči i osetila kako nešto metalno i hladno dopire do njene vagine.

„Ali moraćeš da se opustiš. Hajde diši duboko, ne sekiraj se“, reče joj doktor blagim tonom glasa.

„Ne plaši se devojčice“, reče ženski glas. Tina otvori oči i vide da pored doktora stoje još tri osobe u belom i gledaju u njenu vaginu.

„Ajde, udahni duboko? Ta-kooo“, reče doktor i Tina oseti kako nešto hladno ulazi u nju. Zatim je čula šupalj zvuk nekih šrafova i osetila kako se to širi. Bolelo je, ali je odlučila da ništa ne govori nadajući se da će sve brzo proći.

„Sada ću te malo ogrebat i možda će te zaboleti“, reče doktor. Tina je okrenula glavu na levu stranu ne želeći da gleda lica doktora koji je ukočeno zurio u njenu vaginu, i tada je videla da iza doktora, pored vrata od svlačionice, obučena samo u bluzu i svoje izlizane čizmice do članaka, stoji žena iz čekaonice, i gleda pravo među raširene Tinine noge.

„Eto, osećaš li?“ u istom trenu doktor se okrenu i obrati se jednoj od žena u belom koje su stajale oko njega. Ona klimnu glavom. Tina pogleda doktora, čiji je nos bio naprćen. Glavu je bio zabacio daleko, kao da je kratkovid i ne može dobro da vidi šta se dešava između njenih nogu. Okrenuo se prema jednoj sestri i počeo nešto da joj objašnjava. Deo razgovora Tina nije mogla da ulovi. Uspela je samo da čuje poslednji deo „...a može biti i da je gardnerela.“

„Molim?“, Tina je podigla glavu i pokušala da se malo uspravi. U trenutku kada je čula da je doktor rekao ime neke bolesti, dlanovi joj se odmah oznojiše a noge počеше da joj drhte. Srce joj je lupalo toliko jako da je čula kako joj tutnji u ušima. „Garga-šta?“ ponovi ona bez razmišljanja.

Odjednom su doktor i sestre počeli da se kikoću. „Gargamela“ reče jedna sestra i svi se ponovo nasmejaše. Tina se osećala tako loše da joj je dolazilo da povraća.

„Gardnerela“, ponovi doktor nasmejano. „Možda je to, ali ne mora biti. Ništa strašno. Bakterija. Pićete sa momkom jedan lekić pa će

vam proći. Za rezultate posle jednu-dve nedelje“, rekao je i ustao sa stolice. Tini se učini ogroman, kao pravi bog.

„Samo to?“ jedva skupi snage da pita. Doktor podiže ramena. „Videćemo“, dodade.

„A kako sam je uhvatila?“ požuri da pita Tina jer je videla da je doktor počeo da se udaljava.

„Eee... putem polnog odnosa!“, rekao je i krenuo korak unazad. „To je kad ne koristite kondome, bre, deco!“ uzviknu okrećući leđa. Njegove reči gromko odjeknuše kroz veliku sobu. Zatim prođe dva koraka i napade ga jedna druga pacijentkinja.

„Ništa strašno“, uhvati je za ruku Oliverina rođaka. „Ajde, prošao je pregled“, reče joj i pomože joj da ustane. Tina se sva tresla. Sestra joj dade jedan grubi papir da stavi između nogu i pridrža je za lakat dok nije nazula cipelice. Prolazeći rastojanje između stola i svlačionice, mimoišla se sa ženom iz čekaonice. I ona je išla polugola prema stolu za pregled, ali je koračala uspravno i samouvereno iako nije bila izdepilirana. Rospija, pročitala je Tina iz prezrivotog ženinog

pogleda, i skrenu pogled na pod, prema prljavom laminatu po kom je vukla nove, nazuvene cipelice.

Ušla je u garderobu i videla da je preko njene odeće na zakačaljci bila nabacana i nečija tuđa, verovatno žene iz čekaonice. Zatim oseti kako je zgazila nešto mekano. Spusti pogled i na podu ugleda svoje gaćice, pale pored prljavih papira, uložaka i vate. Sagnula se da ih uzme i počela da plače, glasno, ne mareći da li će je neko čuti.

Rumena Bužarovska je rođena u Skoplju 1981. Radi kako docent na katedri sa engleski jezik i književnost na Filološkom fakultetu „Blaže Koneski“ u Skoplju. Bavi se prevodjenjem i autor je dve zbirke priča: *Žvrljotine* (2007) i *Osmica* (2010).

////////////////////////////////////\gost u knjizi:
////////////////////////////////////**Petru Krdu**

NEPOŽELJNI SVEDOCI

Moji svedoci treba da me nadžive
Da bi svedočili o meni
jedan će biti izdajnik da bi i mene izdao

tišinu molim
ćutanje je krik ali samo u ovoj sobi gde razmen-
jujem
svoj unutrašnji život za neverni život
svedoka

bacam pogled na njih kao na himen sumnje
njegove oči umnožavaju strah kao ukraden dar
zemalja
iz kojih pristižu

tišinu molim
njihovo predugo ćutanje izmešano s mojim
sećanjima
jedan s monoklom u pokretu je spreman da
umukne
što dublje
drugi tetoviran metaforama na čelu kaže da je

život
kretanje na ekranu

treći lebdi u peni orgazma
desetorica ćute znojavih misli čekaju jedanaes-
tog na vrhu
kafa se bolno dimi

tišinu molim
i ova soba uvučena je u radnju
i ova kuća gubi nevinost tek u trećem činu
moji svedoci upotpunjuju moju glavnu ulogu
kao trajni ožiljak u svojoj hrapavoj večnosti
kao nežan žilet koji proseca put do ostatka
života

tišinu molim
moji svedoci treba da me nadžive
da bi svedočili o tuđim svedocima

SEZONA LOVA

Ustanovljava se pravda
u proketoj sezoni lova
vežbajte nadgledanje gospoda boga
i nikoga više

s vremena na vreme održite
generalnu probu
jer šteta je umreti
a ne znati kakom se umire

šteta je čpomilovati zločince
a ne biti zločinac

vežbajte silovanje dželata
dok lečite nadu u utopiji
i udarajte hitro kako bi oni bez noćnih
zakona
ostavljali tragove

u tamnicama slepi slepi sude gluvima
i nema više slobodnih mesta u istini

iz rečnika odstranjuju se nevini
a dobro se stvara pesnicom

zlatna je tajna
vladati nad prognanom otadžbinom
u proklesoj sezoni lova

Petru Krdu (1952 - 2011), pesnik, prevodilac, izdavač, novinar. Bio je dugogodišnji urednik izdavačke kuće Književna opština Vršac, koju je pre njega osnovao i oblikovao Vasko Popa. Prevodio je sa rumunskog i na rumunski jezik, ali i sa francuskog i slovenačkog. Prvu zbirku *Namena dvoje* objavio je 1970. godine, a potom *Samenice* (1971), *Donosilac oka* (1974), *Jagoda u klopci* (1988), *U crkvi Troja* (1992), *Melanholična tutnjava* (1995), *Ljubičasto mastilo* (1997), izabrane i nove pesme *Saučesništvo* (2003), *Moj građanski šešir* (2009). Objavio je veliki broj prevoda (Elijade, Stanesku, Sioran, Jonesku i dr.). Osnivač je ugledne Evropske nagrade za književnost koja se dodeljuje u Vršcu.

Edicija MALA KUTIJA, četvrto kolo, knjiga 4

Rumena Bužarovska

NE PLAČI, TATA

gost u knjizi: Petru Krdu

Grupa 484

Izdavač: Grupa 484/www.grupa484.org.rs

Za izdavača: Vladimir Petronijević

Uredila: Ružica Marjanović

Autorka teksta na poledini: Jovana Erić

Prevod sa makedonskog: Marija Ramović

Lektura i korektura: Slavica Miletić

Grafički oblikuje: mkart

Štampa: Standard 2

Beograd, 2012.

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije kroz projekat Podrška civilnom društvu koji sprovodi GOPA Consultants. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost autora i ne predstavlja stanovišta Evropske unije.

CIP - Каталогизacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

821.163.3-32

821.135.1(497.11)-1

БУЖАРОВСКА, Румена, 1981-

Ne plači, tata / Rumena Bužarovska ;
[prevod sa makedonskog Marija Ramović]. -
Beograd : Grupa 484, 2012 (Beograd : Standard
2). - 44 str. ; 14 cm. - (Edicija Mala
kutija / [Grupa 484] ; kolo 4, knj. 4)

Kor. nasl. - Tiraž 500. - Rumena Bužarovska:
str. 37. - Petru Krdu: str. 43. - Sadrži i
poeziju Petru Krdu.

ISBN 978-86-86001-48-1 (broš. u zaštitnoj
kutiji)

ISBN 978-86-86001-56-6 (za izdavačku celinu)

1. Крду, Петру [аутор], 1952-2011

COBISS.SR-ID 193456908

Mirjana Stefanović: Škola života

Lamija Begagić: Put u out

Dragana Mladenović: Sabotaža

> Rumena Bužarovska: Ne plači, tata

Ljuljeta Lešanaku: Deca prirode

Zašto treba čitati ove priče?

zato što nas teraju da izgovaramo „Uf!“

zato što nas uče da ne slušamo sve i svakoga

zato što je i mamin plač prevaziđen

zato što nam pokazuju kako da smršamo

(a to je zapravo najbitnije)

zato što smo to mi